

Criteris per a la localització de productes informàtics

A l'hora de traduir un producte informàtic de l'anglès al català, convé tenir en compte que el text resultant haurà de presentar tant els trets propis de qualsevol llengua d'especialitat, com les característiques específiques de la llengua catalana. Així doncs, s'usarà un llenguatge tècnic, una terminologia pròpia i es tendirà a la internacionalitat de les formes lèxiques, però també es vetllarà per l'adequació al sistema lingüístic, la genuïnitat i la riquesa pròpia del català. En resum: s'haurà de vigilar que tant la llengua en general com el lèxic específic que s'utilitzin no es vegin mediatitzats innecessàriament per la llengua de partida de la traducció.

Vegem alguns aspectes que es poden considerar si voleu fer una traducció òptima des d'un punt de vista lingüístic.

- ★ Molts dels missatges en què l'anglès empra **expressions sintètiques** (tant nominals com verbals) és preferible que en català es redactin d'una manera completa, usant oracions amb un verb conjugat.

Parem atenció a casos del tipus següent:

els missatges...	...sovint diuen...	...però es recomana:
gerundi	<i>Imprimint</i>	<i>S'està imprimint</i>
infinitiu	<i>Activar el fitxer</i> <i>Continuar?</i>	<i>Activeu el fitxer</i> <i>Voleu continuar?</i>
nom	<i>Excés de dades a la fitxa</i>	<i>Hi ha un excés de dades a la fitxa</i>
adjectiu	<i>Impossible suprimir l'entrada</i> <i>Introbable</i>	<i>No es pot suprimir l'entrada</i> <i>No s'ha trobat</i>
nom + adjectiu	<i>Fitxer actiu</i>	<i>El fitxer és actiu</i>
nom + participi	<i>Fitxer activat</i>	<i>S'ha activat el fitxer</i>

Excepció: quan en anglès apareix *Error* (o també *An error occurred* o *An error has occurred*) en català escriurem també *Error*.

- ★ L'**ordre de la frase** ha de ser lògic, és a dir, ha de respectar la seqüència: *subjecte / verb / complements regits pel verb / complements no regits*.

els missatges sovint diuen...	...però es recomana:
<i>Inserir només es pot fer en mode edició</i>	<i>Només es pot inserir en mode edició</i>

- ★ Convé evitar l'ús excessiu de l'**oració passiva**.

És preferible utilitzar oracions actives o, en tot cas, oracions passives pronominals (amb la partícula *es*), en comptes d'oracions passives amb el verb *ser* (més pròpies d'un registre literari i formal).

Tingueu present, alhora, que usualment cal modificar l'ordre dels components de la frase respecte de la llengua de partida de la traducció.

els missatges sovint diuen...	...però es recomana:
<i>La definició de la tecla ha estat enregistrada</i>	<i>S'ha enregistrat la definició de la tecla</i>

- ★ S'ha d'evitar l'ús inadequat del **futur verbal**, que sovint s'utilitza impròpiament en lloc del present.

els missatges sovint diuen...	...però es recomana:
<i>La primera entrada haurà de ser</i>	<i>La primera entrada ha de ser</i>

- ★ Cal anar en compte també amb l'ús dels verbs **ser i estar**.

els missatges sovint diuen...	...però es recomana:
<i>La base de dades està buida</i>	<i>La base de dades és buida</i>

- ★ S'ha d'evitar l'ús innecessari de **possessius**.

els missatges sovint diuen...	...però es recomana:
<i>Obriu el vostre fitxer a la vostra pantalla</i>	<i>Obriu el fitxer a la pantalla</i>

- ★ Convé recordar, especialment quan la llengua de partida és l'anglès, que en català l'**adjectiu** generalment es posposa al substantiu.

els missatges sovint diuen...	...però es recomana:
<i>Seguiu els següents consells</i>	<i>Seguiu els consells següents</i>

- ★ L'**afirmació** s'expressa amb la partícula *sí* (amb accent damunt la *i*), per distingir-la de l'expressió de valor condicional *si*.

- ★ S'ha d'evitar l'ús excessiu i innecessari de **majúscules**, habitual en anglès.

D'acord amb les normes ortogràfiques, els mots comencen en majúscula per dues raons: segons la seva situació dins del text i segons la seva naturalesa. En el primer cas, s'ha d'escriure majúscula a principi de text i després de punt, admiració, interrogació o punts suspensius; en el segon cas, cal utilitzar la majúscula a l'inici dels noms propis.

Els missatges sovint diuen...	...però es recomana:
<i>Definició de la Base de Dades</i>	<i>Definició de la base de dades</i>

- ★ **Economia lingüística.** Quan, principalment per raons tècniques d'espai, cal escurçar la longitud del text, s'han de complir almenys dues condicions.

- El text no ha de transgredir els límits de la correcció lingüística.

A l'hora de fer frases curtes i simples, no s'han d'estalviar els elements lingüístics necessaris, tant des d'un punt de vista morfològic com sintàctic. Per exemple, morfològicament, cal tenir present l'article que precedeix el substantiu, la flexió de nombre (singular/plural) i de gènere (femení/masculí) i, sintàcticament, les preposicions, els pronoms, les conjuncions i la concordança entre unitats.

els missatges sovint diuen...	...però es recomana:
<i>Canviar definició base dades</i>	<i>Canvieu la definició de la base de dades</i>
<i>No es pot imprimir en port barra títol</i>	<i>No es pot imprimir al port barra de títol</i>
<i>Obre el fitxer; modifica les dades</i>	<i>Obre el fitxer i modifica-hi les dades</i>

- S'han d'abreujar les unitats que ho requereixen, d'acord amb les regles d'abreviació en català i tenint en compte les abreviacions (sigles, abreviatures, etc.) ja consolidades a l'àrea i, també, en la llengua general.

- ★ **Diàleg amb l'ordinador**

Es recomana l'ús de les formes verbals i nominals que s'exposa a continuació.

- Ordres, botons i opcions

L'ús de formes verbals i nominals sol vacil·lar en aquest tipus de casos, sobretot pel fet que en anglès una mateixa forma lingüística pren els diversos valors que en català corresponen a l'infinitiu, el substantiu i l'imperatiu.

Es recomana d'utilitzar en aquests casos l'imperatiu verbal. Concretament, s'usarà la segona persona del plural en els missatges que el programa adreça als usuaris i la segona persona del singular als que els usuaris adrecen al programa. D'aquesta manera en resulten formes breus que permeten un diàleg còmode i directe entre la persona i la màquina.

Eviteu, doncs, en aquests casos l'ús de l'infinitiu i de substantius, sovint excessivament llargs.

b. Menús, pestanyes i títols de finestres

L'ús dels substantius es reserva per a les etiquetes dels menús, de les pestanyes i per als títols de les diverses finestres que s'obren.

c. Missatges i explicacions

Els missatges i les explicacions s'han d'estructurar com a frases, iniciant-se en majúscula, amb punt al final i en tercera persona del singular.

★ **Adequació de la terminologia**

La terminologia utilitzada ha de ser precisa, pertinent i adequada a l'àrea, per la qual cosa cal tenir en compte la terminologia d'informàtica ja fixada i, especialment, la normalitzada en català.

★ Coherència terminològica

Per tal de garantir l'homogeneïtat lingüística i terminològica, s'ha de tractar cada unitat lèxica d'acord amb les unitats que s'hi relacionen, principalment en les dues situacions següents.

- a. A l'hora de triar entre unitats igualment possibles.

Per exemple, si s'opta per *precedent*, cal triar *següent* i no *posterior*, que forma parella amb *anterior*; anàlogament, amb altres parells lingüístics del tipus *origen/destinació* i *partida/arribada*, *iniciar/finalitzar*, *activar/desactivar*, etc.

- b. A l'hora de fixar la forma d'unitats relacionades.

Per exemple, si s'opta per *tancar*, cal triar *obrir* i no *obertura*, que es triaria en tot cas amb *tancament*; el mateix amb *crear* i *creació*, *sortir* i *sortida*, etc.

★ Sinonímia

Quan hi hagi la possibilitat d'utilitzar dos (o més) termes sinònims, convé utilitzar-ne un preferentment i sistemàticament, a fi d'evitar que l'ús de diverses formes pugui desorientar i, en conseqüència, dificultar la comprensió del text. Això és especialment important en el text del programari.

No obstant això, i sobretot en la documentació, es pot recórrer a l'ús suplementari dels sinònims considerats secundaris (marcats amb l'abreviació *sin. compl.*, "sinònim complementari") o no preferits. Així mateix, en aquest context es poden usar altres mots equivalents i paràfrasis explicatives per raons d'estil, per evitar repeticions, etc. i sempre que no s'alteri la comprensió del text.

★ Manlleus

En la documentació es recomana d'incloure els manlleus d'ús molt implantat a continuació de les formes catalanes corresponents, entre parèntesis i en cursiva; en el programari, en canvi, caldrà utilitzar únicament els termes catalans.

- ★ Els **nombres ordinals** s'abreugen amb el número i l'última lletra del nom, sense punt al final; així doncs, cal fer *3a*, *4t*, *5è*, etc.
- ★ L'**article** ha de precedir el nom de programes; així doncs, cal dir *l'MS-DOS*, *el Windows* o *l'Internet Explorer*.
- ★ Les sigles es mantindran en la forma anglesa, llevat d'aquells casos en què hi ha una sigla catalana fixada (ex. *XDSI* per a l'anglès *ISDN*, que correspon al terme *xarxa digital de serveis integrats*).

★ Unitats

Les unitats es tracten com a símbols. Així doncs, s'han d'escriure en minúscula i sense punt (ex. *k*, *kilo*), llevat dels casos que provinguin de noms propis o en què es tracti de símbols dels múltiples més grans, que cal escriure en majúscula (ex. *G*, *giga*).

Els símbols de les unitats complexes s'han d'escriure en minúscula o majúscula segons les característiques dels seus formants (ex. *Mbit*, *megabit*).

El símbol de *byte* és *B*, per tant, els derivats seran *GB*, *MBps*, etc.

★ Formats de temps: data

a. Expressió sintètica

L'expressió sintètica de la data es fa separant el dia del mes i el mes de l'any per mitjà d'una barra inclinada (ex. *13/06/94*).

b. Expressió completa

L'expressió completa de la data es fa separant el dia del mes i el mes de l'any per mitjà de la preposició *de*, que pren la forma *d'* davant del nom dels mesos abril, agost i octubre, que comencen amb vocal (ex. *13 de juny de 1994*).

Excepció: només si per raons tècniques no pogués ser variable la forma del nexa d'enllaç (*d'/de*), es pot utilitzar la barra inclinada com a separador (ex. *13/juny/1994*).

★ Formats de temps: expressió horària

L'expressió horària s'indica separant l'hora dels minuts i els minuts dels segons per mitjà de dos punts (ex. *18:05:11*).

★ **Formats de temps: abreviació dels dies de la setmana**

El nom abreujat dels dies de la setmana s'escriu en minúscula i amb punt al final de l'abreviació, tal com s'exposa a continuació.

<i>dl. dilluns</i>	<i>dv. divendres</i>
<i>dt. dimarts</i>	<i>ds. dissabte</i>
<i>dc. dimecres</i>	<i>dg. diumenge</i>
<i>dj. dijous</i>	

★ **Formats de temps: abreviació dels mesos de l'any**

El nom abreujat dels mesos de l'any s'escriu en minúscula i amb punt al final de l'abreviació, tal com s'exposa a continuació.

<i>gen. gener</i>	<i>jul. juliol</i>
<i>febr. febrer</i>	<i>ag. agost</i>
<i>març març (*)</i>	<i>set. setembre</i>
<i>abr. abril</i>	<i>oct. octubre</i>
<i>maig maig (*)</i>	<i>nov. novembre</i>
<i>juny juny (*)</i>	<i>des. desembre</i>

Únicament s'escurcen els noms de mesos polisíl·labs; quan els noms són monosíl·labs s'escriu la forma completa (*).

★ **Explicitació del gènere dins d'un text**

Sempre que sigui possible, cal utilitzar mots genèrics col·lectius o expressions semblants (ex. *la infància* o *els infants*), però si això no és factible es pot recórrer a la duplicació (ex. *els nens* i *les nenes*).

Només si no és viable ni l'ús de col·lectius ni la duplicació (per exemple, en el programari per raons d'espai) es pot emprar la barra inclinada (ex. *els/les nens/es*), tot i que el text resultant queda molt feixuc.

★ **Explicitació del nombre dins d'un text**

En el cas que calgui indicar la variació de nombre dins del text, s'utilitzarà la barra inclinada.

★ Expressió dels **números**

En la documentació, les quantitats que apareguin dins dels text s'expressaran en xifres o en lletres seguint els criteris generals per a la llengua catalana.

En el programari, per raons d'economia lingüística, s'utilitzaran sempre les xifres.

★ **Com + infinitiu**

D'acord amb les regles d'ús de l'infinitiu en català, en la construcció *com + infinitiu* és preferible conjugar el verb. Aquestes construccions són habituals en els títols de la documentació i en l'ajuda.

els missatges sovint diuen...	...però es recomana:
<i>Com enviar un correu</i> <i>(How to send a mail)</i>	<i>Com s'ha d'enviar un correu</i>